

The introduction of information and communication technologies for the development of linguistic and cultural tolerance of Ukrainian students in learning Chinese was carried out in preparation for the creation of an educational site that contains nonverbal and verbal materials for history, culture, communication, etiquette, language and behavior Chinese. Based on the analysis of the peculiarities of the Chinese language, it was concluded that its severity, discipline and compliance with the rules reflect the well-known qualities of the people of China.

The results of the study contributed to the formation of linguistic and cultural tolerance of Ukrainian students in the study of Chinese, allowed to establish both differences and similarities of culture, language and speech traditions of China and Ukraine. Particular attention is drawn to the ideological similarity of the texts of the Anthem of Ukraine and the Anthem of China, as well as the content of proverbs and sayings, which testifies to the spiritual closeness of our peoples. Prospects for further research are seen in the continuation of work on the site in order to further develop the linguistic and cultural tolerance of Ukrainian students in the study of Chinese.

Key words: *linguistic and cultural tolerance, Ukrainian students, Chinese language, education.*

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.19>

Журавська Н. С.

ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ САМОПІЗНАННЯ

Аналізується аудиторне навчання як підготовка до участі у грі (ярмарку), коли учасникам пропонується готуватися до гри: вибрати призначені ярмарки, планувати участь у них, проводити й оцінювати їх. Окремим різновидом ділової гри є метод моделювання ситуації, який дає можливість майбутнім фахівцям самостійно спробувати вирішити проблеми, а не тільки спостерігати за тим, як їх вирішують інші. Цей метод виявляє прогалини у знаннях і вміннях студентів, що можуть бути заповнені під час подальшого навчання та на практиці. Ефективність навчання студентів аналізу професійних ситуацій значною мірою залежить від підготовки викладача до використання цього методу. Оцінка виконання викладачами-стажерами аналізу ситуацій може здійснюватися за такими критеріями, як повнота (відбір корисної для виконання аналізу інформації), безпомилковість (наукова обґрунтованість характеристик та оцінок), системність (логічна послідовність виконання аналізу). Моделювання дає змогу створити у стінах аграрних закладів вищої освіти ситуації, які є близькими до тих, що мають місце в реальній професійній діяльності, і завдяки цьому підготувати до неї студентів, відпрацювати різні професійні вміння, сформувати не лише пізнавальні, а й професійні мотиви та інтереси, дати цілісне уявлення про майбутню діяльність та окремі її фрагменти. Тренінг психологічної і виробничої орієнтації передбачає застосування прийомів психодрами (спроба викладачів-стажерів зіграти ту саму роль викладача аграрних дисциплін, однак по-іншому – за своєю методикою), аналізу (викладач аналізує проблеми з групою тренінгу, відмічаються пункти, у яких учасник відійшов від наміченого плану, аналізуються причини імпровізації та визначається її продуктивність), самонавчання викладачів (навчальні завдання втілені в самостійно проведених стажистом-викладачем заняттях, коли стажист-викладач виконує ці завдання під керівництвом наставника, який у такий спосіб підтверджує поступове влиття стажиста у професійну діяльність викладача). Викладачі із часткових дисциплін (часткових модулів) оцінюють результати та дають часткову оцінку; ці часткові оцінки розраховуються у відсотках до загальної оцінки згідно з їх участю в усьому модулі.

Ключові слова: форми організації, навчання фахових дисциплін, методи навчання, самопізнання, лекції, віртуальне навчання, аналіз професійних ситуацій, соціально-психологічний тренінг.

Правильний вибір методів навчання здійснюється відповідно до цілей і змісту навчання та вікових особливостей тих, хто навчається. Методи перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок – це способи виявлення ефективності реалізації основних завдань навчання (засвоєння знань, умінь і навичок, оволодіння способами творчої діяльності, формування світоглядних і морально-естетичних ідей та цінностей) [1, с. 93–96]. Можна навести думку великого мислителя Д. Дідро, який зазначив: “Що залишається в житті від отриманої в колегії освіти? Нічого. Але що в такому разі робити? Змінити весь метод народної освіти від початку до кінця... Тушість вигнати неможливо, геніальність – легко” [2, с. 20].

Варто провести аналіз публікацій вітчизняних і зарубіжних науковців, що присвячені досвіду впровадження форм організації та методів навчання на основі самопізнання у світовій практиці. Так, Г.-Г. Кремер, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри економічної педагогіки факультету економічних наук Університету Падеборна (Німеччина), у науковій праці “Участь у ярмарку” дав визначення аудиторного навчання як підготовки до участі у грі (ярмарку). Учасникам пропонується готуватися до гри: вибрати призначені ярмарки, планувати участь у них, проводити та оцінювати їх [5, с. 329–336]. Дослідник Дж. Петерсен у роботі “Організація навчання в міжгалузевому діалозі” зазначає, що в системі професійного навчання Німеччини, зокрема в навчально-тренувальних центрах Східної Німеччини, набуває актуальності також метод ділової гри [12]. Зауважимо, що окремим різновидом ділової гри є метод моделювання ситуації.

Учений Д. Г. Шунк (Бельгія) у роботі “Вивчення теорії освітніх перспектив” зазначає, що моделювання дає можливість майбутнім фахівцям самостійно спробувати вирішити проблеми, а не тільки спостерігати за тим, як їх вирішують інші. Воно виявляє прогалини у знаннях і вміннях студентів, що можуть бути заповнені під час подальшого навчання та на практиці [11].

Метою дослідження є окреслення сучасних світових тенденцій щодо організації освітнього процесу у вищій школі та методології навчання фахових дисциплін.

Оксфордським центром вивчення розвитку штату викладачів ще у 2007 р. були перевидані рекомендації Г. Гіббса стосовно методів навчання на основі самопізнання. Зауважимо, що вчений провів опитування серед колег та назвав такі причини доцільності лекцій (відповіді цитуються):

- “Лекції повинні тривати годину. Якщо я можу залишатися активним протягом години, вони також”;
- “Єдиний спосіб упевнитися, що все охоплено”;
- “Лекції – найкращий спосіб одержати факти”;
- “Лекції – найкращий спосіб примусити студентів думати”;
- “Лекції є натхненними: вони покращують ставлення студентів до дисципліни та однокурсників”;
- “Лектори впевнені, що студенти мають належний набір приміток”;
- “Лекції хороші для тих, хто хоче мати повний набір матеріалів, – для нездібних або не охочих до одноманітної роботи студентів”;
- “Критикувати можна тільки погано прочитані лекції”;
- “Цінність лекцій може бути оцінена тільки в контексті інших форм навчання, які утворюють курс” [2, с. 34–45].

Варто наголосити на тому, що вчені Оксфордського центру вивчення розвитку штату викладачів, провівши більш глибокі дослідження, визначили одинадцять зовсім інших, відмінних, причин необхідності у вищій школі такої форми організації навчальної діяльності студентів, як лекції (відповіді цитуються):

- “Ми (викладачі) не обізнані щодо очевидності ефективності лекцій та альтернативи лекціям”;
- “Ми перевтомлені: альтернативи лекціям, як нам здається, більше залучають нас до роботи; зміни займають більше нашого часу; є брак освітніх ресурсів, зокрема книг тощо”;
- “Наші стосунки ускладнюють зміну – ми використовуємо лекції як стратегію, що справляється з освітніми завданнями”;
- “Підтримують читання лекцій встановлені обмеження до індивідуальних курсів та вже підраховані години лекцій”;
- “Ратифікація курсу та інші зовнішні сили часто підтримують читання лекцій”;
- “Ми не знаємо, як проєктувати курси, без урахування лекцій” [2, с. 46–48].

У цьому аспекті визначальним є те, що нині у Великобританії на зміну аудиторним лекціям прийшло “віртуальне навчання”. Як показали дослідження, усі курси програми “Наука” з підготовки викладачів галузевого спрямування Абердінського університету (Великобританія) використовують “віртуальну платформу навчання” – webCT університету [6, с. 1–16]. Зауважимо, що вебсайт містить усю інформацію, яку студенти повинні вивчити. Сайт використовує найсучаснішу технологію, щоб дати доступ до лекцій, контрольних опитувань, читання матеріалу, віртуальної практики (practicals).

Варто зауважити, що ефективність навчання слухачів аналізу професійних ситуацій значною мірою залежить від підготовки викладача до використання цього методу [1, с. 93–96]. Ж.-Ж. Руссо зауважував: “Спілкуйтесь із ним (генієм – *Н. Ж.*) відповідно до його віку, незважаючи на його роки, і бережіться, щоб вправами не виснажити його думки” [4, с. 18–19]. На думку П. Грегсона, професора Університету Белфаст (Північна Ірландія), оцінка виконання викладачами-стажерами аналізу ситуацій може здійснюватися за такими критеріями, як повнота (відбір корисної для виконання аналізу інформації), безпомилковість (наукова обґрунтованість характеристик та оцінок), системність (логічна послідовність виконання аналізу) [9; 12]. З іншого боку, до професійних ситуацій, наближених до дійсності та реальної роботи в навчальних закладах, на думку Ж.-П. Лехне, професора Люксембурзького університету, належать вправи такого типу: обґрунтуйте необхідність використання наочних посібників за певною темою (дається тільки дидактична мета заняття), сплануйте методичну структуру заняття відповідно до особливостей вашого стилю спілкування та стосунків із колективом студентів [2, с. 12–17].

Своєю чергою Г.Б. Пробст, С.П. Рауб, К. Ромхардт, Г. Частедт (Німеччина) підкреслюють, що моделювання дає змогу у стінах аграрних закладів вищої освіти створити ситуації, які є близькими до тих, що мають місце в реальній професійній діяльності, і завдяки цьому підготувати до неї студентів, відпрацювати різні професійні вміння, сформувані не лише пізнавальні, а й професійні мотиви та інтереси, дати цілісне уявлення про майбутню діяльність та окремі її фрагменти [1, с. 93–96]. Отже, наріжним каменем підготовки викладачів у Німеччині є тенденція, згідно з якою ця підготовка проводиться наближено до їхньої професійної діяльності: моделюється викладацька діяльність під час лекцій, практичних занять, самостійної роботи.

У дослідженнях науковців встановлено, що нині в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу використовується тренінг психологічної та виробничої орієнтації. Методи соціально-психологічного тренінгу використовуються в закладах вищої освіти з орієнтацією на підготовку викладачів. Підкреслимо, що одним з ефективних методів соціально-психологічного тренінгу є психодрама (у різних модифікаціях),

яка, на думку вчених, характеризується імпровізаційністю та обговоренням результатів [5, с. 329–336]. Так, Т. О'Ши, професор Единбурзького університету (Шотландія), пропонує ще один прийом психодрами – спробу викладачів-стажерів зіграти ту саму роль викладача аграрних дисциплін, однак по-іншому, за своєю методикою [10]. Варто зауважити, що будь-яку професійну ситуацію Е. Белтон, викладач Університету Глазго (Шотландія), обов'язково аналізує з групою тренінгу, вони окреслюють пункти, у яких учасник відійшов від наміченого плану, аналізують причини імпровізації та її продуктивність [3, с. 15–18].

Педагогічна освіта Люксембурзького університету також будується навколо самонавчання викладачів, а саме завдань навчання, що втілені в самостійно проведених стажистом-викладачем заняттях (9–10 занять на тиждень). Варто зауважити, що стажист-викладач виконує ці завдання під керівництвом наставника, який у такий спосіб підтверджує поступове влиття стажиста у професійну діяльність викладача закладу вищої освіти [2, с. 67–69].

Зазначимо, що для письмового іспиту (контрольної роботи) з модуля “Основи соціальних наук” із дисципліни “Землеробство” установа перевірки встановлює термін між 7–9 та 13–15 календарними тижнями. Іспит триває 2 години. Підкреслимо, що студенти одержують перелік питань, який охоплює всі 3 часткові модулі. Цей перелік складається з відкритих запитань із дисциплін “Основи комунікації” та “Основи поведінки”, близько 10 частково множинно-вибіркових і відкритих запитань зі змісту дисципліни “Основи аграрних, економічних і соціальних дисциплін”. Викладачі часткових модулів оцінюють результати та дають часткову оцінку. Це триває 1–2 тижні. Такі часткові оцінки розраховуються у відсотках до загальної оцінки згідно з їх участю в усьому модулі. Варто зауважити, що результат вивішують на “Чорній дошці галузі” та передають установі перевірки [8, с. 7–10].

У процесі дослідження встановлено, що заступник директора зі стратегії освіти в науково-дослідних і дослідно-конструкторських роботах Жільбер Пескаторі відповідає за закупівлю кандидатами ENFA Тулузи (Франція) зошита та компакт-диска “Вергос” із дидактики професійно орієнтованих дисциплін (дистанційна освіта). Зауважимо, що методичний посібник “Підтримка неперервної освіти” (Appui à la prise de fonction Formation continue – c'est aussi l'affaire de l'EPL) ENFA Тулузи (Франція) містить обов'язкове навчання через мережу Інтернет [7, с. 20–29].

Підкреслимо, що професійне середовище з підготовки викладачів для аграрних закладів вищої освіти полягає в уточненні, наданні консультацій, погодженні умов щодо вступу викладача в контакт із професійним середовищем учнів/студентів тощо [4, с. 18–19]. Центр із практичних компетентностей (Бельгія) запрошує гостей, які, наприклад, мають справу з практичною діяльністю [5, с. 329–336], а Центр із колегіального вивчення (міждисциплінарності) – гостей, які використовують електронні технології навчання, інтегрують їх із педагогічними дослідженнями, пов'язаними з практичними проблемами.

Науковцями доведено, що в Бельгії загальну суму часу, витраченого на лекції, лабораторні сесії, розміщення роботи, вправи, навчання тощо, називають навчальною роботою. Обсяг навчання на рік (у навчальних планах галузей) виражається двома способами: за допомогою кількості годин і за допомогою кількості одиниць кредиту. Курс навчання налічує щонайменше 1500 годин, максимально – 1800 годин. Він поділяється на такі категорії:

- А: години лекцій (інструкції, пояснення, бесіди тощо);
- В: години здійснення керованих дій (сесії, лабораторні сесії, симпозіум, навчальні сесії, семінари, практика (practicals), обговорення групи тощо). Упродовж їх здійснення досліджуються теоретичні знання та практичні навички;
- С: години дій, пов'язані з галуззю дій (робочі візити, спостереження, розміщення роботи тощо). Це дії в/навколо майбутньої галузі дій;
- D: повний час навчання, зокрема й самонавчання. Самонавчання – це зусилля, очікуване від студента, щоб повністю підготувати та розробити дії А, В, С. Самонавчання відбувається вдома, у студентській кімнаті або в кабінетах із галузей навчання, які, наприклад, Коледж Hogeschool Гент надає в розпорядження студентів [9].

Таким чином, для нашого дослідження важливі висновки європейських учених щодо того, що згідно з трьома основними принципами підходу Дальтон-технології (свобода, самостійність, співпраця) студенти мають можливість вибирати, у якому порядку виконувати завдання, розподіляти свій час тощо [10]. Наведено думку Н. Паркхерст (Великобританія), яка писала: “Саме соціальний досвід, що виникає в ході виконання завдань, а не самі завдання, надає стимулюючу дію на поступальний розвиток” [9, с. 10–17].

Висновки. У статті проаналізовано форми організації та методи навчання на основі самопізнання. Розкрито думки науковців щодо зазначених методів, наведено приклади їх застосування на практиці.

Використана література:

1. Журавська Н. С. Особливості методики навчання спеціальних дисциплін. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія “Психолого-педагогічні науки”*. 2012. Вип. 2. С. 93–96.
2. Журавська Н. С. Теорія і практика підготовки викладачів аграрних дисциплін у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 320 с.
3. Журавська Н. С., Яшук С. П., Олещенко О. В. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу: особливості стилів керівництва. *Імідж сучасного педагога*. 2019. № 4(187). С. 15–18.

4. Яшук С. П. Європейський суд з прав людини. *Перспективні інновації в науці, освіті, виробництві і транспорті* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 19–30 березня 2012 р. Одеса, 2012. Т. 18. С. 18–19.
5. Яшук С. П. Складові професійно-правової компетентності майбутніх соціальних працівників. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Педагогіка, психологія, філософія"*. 2016. № 239. С. 329–336.
6. Bachimont B., Charlet J. PolyTEX: un environnement pour l'édition structurée de photocopies électroniques multisupports. *Proceedings of the Tenth European TeX Conference "Actes de la Xe conférence TeX européenne"*, Saint-Malo, mars 1998. P. 1–16. URL: <http://www.gutenberg.eu.org/publications/cahiers/54-cahiers28-29.html> (дата звернення: 20.11.2021).
7. Document d'appui "Appui à la prise de fonction – Formation continue c'est aussi l'affaire de l'EPL". Toulouse : ENFA, 2007. 135 p. URL: http://www.enfa.mip.educagri.fr/fr/rub-form/livret_apf.pdf (дата звернення: 20.11.2021).
8. Doluschitz P., Kromka N., Henze B. Das Programm des Magisters aus dem Beruf die „Agronomie“ (ABa M) des Institutes der Sozialwissenschaften des landwirtschaftlichen Zweiges der Universität Stuttgart-Hoen. Stuttgart : Universität Stuttgart-Hoen, 2009. 48 S. URL: <http://www.uni-hohenheim.de/leharkartei/inhal/index.htm> (дата звернення: 26.10.2021).
9. Les tarifs du volume des heures de cours a Belgique. Gand : Hogeschool Gand, 2008. 38 p. URL: <http://www.hogent.be/opl/2007/EN/FACULTY/BL/index.cfm> (дата звернення: 20.11.2021).
10. Lintern M. The curriculum from a speciality "Professional pedagogics" Center of Research of School of Education for preparation of teachers of a branch direction. Birmingham : University Birmingham, 2009. 139 p. URL: <http://www.bham.ac.uk> (дата звернення: 26.10.2021).
11. Schunk D. H. Learning theories: an educational perspective. 5th ed. Upper Saddle River, N.J. : Pearson ; Merrill ; Prentice Hall, 2008. 578 p.
12. The problem field of professional (vocational) education: innovations and ways to improve / Yu. O. Zhuravlova, N. V. Kichuk, N. S. Zhuravska, O. I. Yakovenko, V. Ye. Zhytnyk, S. P. Yashchuk. *Estudios de Economía Aplicada*. 2021. Vol. 39. № 5. URL: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/issue/view/309> (дата звернення: 26.10.2021).

References:

1. Zhuravska, N. S. (2012). Osoblyvosti metodyky navchannia spetsialnykh dystsyplin [Features of teaching methods of special disciplines]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykoly Hoholia. Seriya "Psykhologo-pedahohichni nauky"*, iss. 2, pp. 93–96 [in Ukrainian].
2. Zhuravska, N. S. (2011). Teoriia i praktyka pidhotovky vykladachiv ahrarynykh dystsyplin u vyshchyykh navchalnykh zakladakh krain Yevropeiskoho Soiuzu: monohrafiia [Theory and practice of training teachers of agricultural disciplines in higher educational institutions of the European Union: monograph]. Nizhyn: Private entrepreneur Lysenko M.M., 320 p. [in Ukrainian].
3. Zhuravska, N. S., Yashchuk, S. P., Oleshchenko, O. V. (2019). Sotsialno-psykhologichnyi klimat pedahohichnoho kolektyvu: osoblyvosti styliv kerivnytstva [Socio-psychological climate of the teaching staff: peculiarities of leadership styles]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, no. 4(187), pp. 15–18 [in Ukrainian].
4. Yashchuk, S. P. (2012). Yevropeyskyi sud z prav liudyny [European Court of Human Rights]. *Proceedings of the international scientific-practical conference "Perspektyvni innovatsii v nauksi, osviti, vyrobnytstvi i transporti"* (Odesa, March 19–30, 2012). Odesa, vol. 18, pp. 18–19 [in Ukrainian].
5. Yashchuk, S. P. (2016). Skladovi profesiino-pravovoi kompetentnosti maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv [Components of professional and legal competence of future social workers]. *Naukovi visnyk Natsionalnoho universytetu biosursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya "Pedahohika, psykhohohia, filosofia"*, no. 239, pp. 329–336 [in Ukrainian].
6. Bachimont, B., Charlet, J. (1998). PolyTEX: un environnement pour l'édition structurée de photocopies électroniques multisupports [PolyTEX: an environment for the structured edition of multi-media electronic handouts]. *Proceedings of the Tenth European TeX Conference "Actes de la Xe conférence TeX européenne"* (Saint-Malo, March 1998), pp. 1–16. Retrieved from: <http://www.gutenberg.eu.org/publications/cahiers/54-cahiers28-29.html> [in French].
7. Document d'appui "Appui à la prise de fonction – Formation continue c'est aussi l'affaire de l'EPL" [Support document "Support for taking office – Continuing education is also the business of the EPL"]. Toulouse: ENFA, 2007, 135 p. Retrieved from: http://www.enfa.mip.educagri.fr/fr/rub-form/livret_apf.pdf [in French].
8. Doluschitz, P., Kromka, N., Henze, B. (2009). Das Programm des Magisters aus dem Beruf die „Agronomie“ (ABa M) des Institutes der Sozialwissenschaften des landwirtschaftlichen Zweiges der Universität Stuttgart-Hoen [The program of master's degree in the profession "Agronomy" (ABa M) of the Institute of Social Sciences of the agricultural branch of the University Stuttgart-Hoen]. Stuttgart: Universität Stuttgart-Hoen, 48 p. Retrieved from: <http://www.uni-hohenheim.de/leharkartei/inhal/index.htm> [in German].
9. Les tarifs du volume des heures de cours a Belgique [Rates for the volume of course hours in Belgium]. Gand: Hogeschool Gand, 2008, 38 p. Retrieved from: <http://www.hogent.be/opl/2007/EN/FACULTY/BL/index.cfm> [in French].
10. Lintern, M. (2009). The curriculum from a speciality "Professional pedagogics" Center of Research of School of Education for preparation of teachers of a branch direction. Birmingham: University Birmingham, 139 p. Retrieved from: <http://www.bham.ac.uk> [in English].
11. Schunk, D. H. (2008). Learning theories: an educational perspective. 5th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson; Merrill; Prentice Hall, 578 p. [in English].
12. Zhuravlova, Yu. O., Kichuk, N. V., Zhuravska, N. S., Yakovenko, O. I., Zhytnyk, V. Ye., Yashchuk, S. P. (2021). The problem field of professional (vocational) education: innovations and ways to improve. *Estudios de Economía Aplicada*, vol. 39, no. 5. Retrieved from: <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/issue/view/309> [in English].

Zhuravska N. S. Forms of organization and methods of learning based on self-knowledge

Classroom training as preparation for participation in the game (fair), when participants are invited to prepare for the game: choose assigned fairs, plan participation in them, conduct and evaluate them. A separate type of business game is the method of modeling the situation: modeling allows future professionals to try to solve problems on their own, and not just watch how others solve them; the method identifies gaps in students' knowledge and skills that can be filled in further study and practice. The effectiveness of teaching students to analyze professional situations largely depends on the preparation of the teacher to use

this method. Assessment of the performance of situation analysis by trainee teachers can be carried out according to the following criteria: completeness of the analysis (selection of information useful for the analysis); infallibility of analysis (scientific validity of characteristics and estimates); systematic analysis (logical sequence of its implementation). Modeling allows in the walls of agricultural institutions of higher education to create situations close to those that take place in real professional activities, and thus prepare students for it, to develop various professional skills, to form not only cognitive but also professional motives and interests, to give a holistic ideas about future activities and its individual fragments. Training of psychological and industrial orientation involves techniques of psychodrama – an attempt by trainee teachers to play the same role as a teacher of other disciplines, but in a different way – according to their own methodology; analysis – the teacher analyzes the problems with the training group, notes the points in which the participant departed from the planned plan, analyzes the reasons for improvisation and its performance; Teachers' self-study – learning tasks are embodied in self-taught classes when the trainee teacher performs these tasks under the guidance of a guardian, who thus confirms the gradual integration of the trainee into the professional activities of the teacher. Teachers of partial disciplines (partial modules) evaluate the results and give a partial assessment, these partial assessments are calculated as a percentage of the total assessment according to their participation in the whole module.

Key words: forms of organization, teaching professional disciplines, teaching methods, self-knowledge, lectures, virtual learning, analysis of professional situations, socio-psychological training.

УДК 378.011

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.20>

Івах С. М.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті акцентується увага на педагогічній майстерності вихователя як важливому чиннику організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти, що передбачає досягнення найвищих результатів (гармонійний і максимальний розвиток особистості дитини) за найменших часових затрат. З'ясовано пряму залежність фахової компетентності вихователя від правильного добору методів та прийомів його професійного впливу на вихованців.

Зазначено, що розвитку педагогічної майстерності вихователя сприяють такі форми взаємодії з дітьми, за яких він створює творчу атмосферу, не нав'язує дошкільникам своєї думки, а виявляє повагу до будь-яких їхніх висловлювань. У зв'язку з цим стверджено, що у своїй роботі висококваліфікований педагог використовує цілий арсенал необхідних форм і засобів задля ефективного налагодження творчого навчально-виховного процесу, спонукаючи тим самим дошкільнят до самостійної пошукової діяльності.

Виокремлено основні бар'єри розвитку педагогічної майстерності вихователя (страх, психологічна інерція) та основні умови їхнього подолання: підвищення рівня методичної роботи в закладі дошкільної освіти, самоосвіта і саморозвиток самого вихователя. Увіражено дієвість у розвитку педагогічної майстерності вихователя принципу діяльнісного навчання, що ґрунтується на творчому пошукові шляхів розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності та сприяє підвищенню його фахового рівня.

Висвітлено специфіку традиційних (методичні семінари, педагогічні читання, інтерактивні тренінги, тематичні диспути, засідання творчої групи) і нетрадиційних (тека самоосвіти, ринг педагогічної майстерності, панорама творчих задумів, п'ятихвилинка майстерності, семінари-паралелі та дзеркальні перегляди) форм, засобів і прийомів методичної роботи закладу дошкільної освіти, що сприяють підвищенню педагогічної майстерності вихователів.

Ключові слова: педагогічна майстерність, заклад дошкільної освіти, освітній процес, вихователь, вихователь-методист, методична робота, самоосвіта, форми і методи підвищення майстерності.

Нині у системі освіти відбуваються досить глибокі перетворення, пов'язані з новими вимогами суспільства до освітніх закладів різних рівнів, новими завданнями, можливостями і змінами самих суб'єктів освітнього процесу в усій складності його сукупної представленості – соціуму, відповідної інституції, самих дітей тощо.

Зазначене зумовлює пріоритетність формування суб'єктності дитини як основного здобувача знань, котрій притаманне творче мислення, креативність, самостійність у прийнятті рішень та адаптування до швидкозмінних умов сучасного життя. З огляду на це необхідно забезпечити підвищення ефективності освітнього процесу, будуючи його на особистісно орієнтованих засадах. Звісно, така модернізація під силу не всім педагогічним колективам, а тільки тим, де працюють справжні майстри своєї справи, позбавлені певних стереотипів, відкриті до змін, готові працювати нестандартно і творчо.

Саме високий професійний рівень вихователя є невід'ємним компонентом та необхідною передумовою успішного перебігу освітнього процесу у сучасних ЗДО, що уможливорює реалізацію його головної мети – формування всебічно розвиненої особистості.